

26.12.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/967
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.12.2024/237
Karar Numarası : 2024/1222
Başvuran : İ.E. (W.ve M.E. adına velayeten)
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü
2- Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın çocuklarının Suriyeli olmaları nedeniyle okul kayıtlarının yapılmamasının ırk temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 18/07/2017 doğumlu W.E. ve 3/12/2015 doğumlu M.E. isimli okul çağında iki çocuğu olduğunu ancak okul mesafesi ve kontenjan yetersizliğinden dolayı çocuklarının okula kaydolma sürecinde sorun yaşadıklarını, bu kapsamda ikamet ettikleri adrese en yakın okul olan Özel İdare İlkokuluna gittiklerinde okulun kontenjanının Suriyeli öğrenciler için dolu olduğu gerekçesiyle çocuklarının kaydının yapılmadığını ve bununla birlikte kendilerine başka bir alternatifin sunulmadığını, çevredeki diğer okullardan da aynı gerekçeyi duyduklarını,

b. Bu durumun Gaziantep'te bulunan okullarda %25 Suriyeli kotası uygulanmasından kaynaklandığını ancak kota uygulamasının hukuki bir dayanağı bulunmadığını iddia etmekte ve çocuklarının söz konusu ayrımcılık nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiğini ve telafisi imkansız bir zarara maruz kaldıklarını belirtmektedir.

3. Muhatap Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın çocuklarından 3/12/2015 doğumlu M.E.'nin Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11'inci maddesinin 6 fırfasında yer alan "İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır." düzenlemesine göre 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı'nda okula başlaması gerektiği ancak başvuranın konu ile ilgili olarak geçmiş yıllarda herhangi bir başvurusunun bulunmadığı,

b. Yine mezkûr Yönetmeliğin 11'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre yabancı uyruklu olup İçişleri Bakanlığınca verilen belge ile kimlik numarası edinen çocukların kayıtlarının bu kimlik belgesinde bulunan bilgilere göre yapıldığı ve kayıt için okula müracaatta bulunan yabancı uyruklu velilerden Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 33'üncü maddesinde öngörülen yükümlülükler çerçevesinde çocuğun kimliği ile adres kayıt ilini gösterir belge haricinde hiçbir belge istenmediği,

c. Anılan mevzuat kapsamında okula müracaat eden, kayıt yaşına gelmiş ve okulun adres kayıt alanında bulunduğunu belgelendiren tüm çocukların okul kaydının yapıldığı, bu nedenle Suriyeli öğrenciler için %25 kota uygulandığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı,

ç. Özel İdare İlkokuluna öğrenci kayıtları ile ilgili olarak yapılan tüm müracaatların incelendiği ve başvuranın herhangi bir müracaatının bulunmadığının tespit edildiği belirtilmiş başvuranın müracaatı ile ilgili olarak söz konusu çocukların eğitim ve öğretim faaliyetlerinden faydalanması için yasal vasilerinin geçerli kimlik belgeleri ile müracaat ettikleri takdirde öğrenci kayıtlarının yapılacağı bilgisi verilmiştir.

4. Muhatap Şahinbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Bir okula müracaat eden, kayıt yaşına gelmiş ve talep edilen okulun adres kayıt alanında bulunduğunu belgelendiren tüm çocukların kaydının yapıldığı, okula kayıt sürecinde okullarda %25 Suriyeli kotası uygulandığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı,

b. Özel İdare İlköğretim Okuluna kayıt için yapılan tüm müracaatların incelendiği ve İ. E. isimli kişinin çocuklarının kaydolmasına yönelik herhangi bir müracaatın bulunmadığının tespit edildiği, başvuranın çocuklarının eğitim-öğretim faaliyetlerinden faydalanması için yasal vasilerinin okulun adres kayıt alanında bulunmaları ve geçerli kimlik belgeleri ile müracaat etmeleri durumunda öğrenci kayıtlarının okula yapılacağı hususları ifade edilmiş ve kota uygulaması iddiasına karşılık 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı'na ilişkin yabancı uyruklu olan ve Türk vatandaşı olan öğrenci sayılarını gösterir çizelge sunulmuştur.

5. Muhatap Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ilaveten 6/8/2024 tarihinde tercüman eşliğinde Özel İdare İlköğretim Müdürü ile başvuran arasında gerçekleştirilen görüşmeye ilişkin hazırlanan tutanağın bir örneği sunulmuştur. Söz konusu tutanak incelendiğinde:

a. Başvuranın Okula davet edildiği, Suriye uyruklu öğrenciler için hiçbir kota uygulanmadığı halde neden %25 kotası uygulandığı şeklinde bir suçlamada bulunduğu sorulduğu,

b. *“Başvuranın Özel İdare İlkokuluna daha önce hiç gelmediği, çocuğunun Özel İdare İlkokuluna alınmadığı şeklinde bir ifadesinin olmadığı, %25 kotası diye bir şey hakkında bilgisinin bulunmadığını ifade ettiği, kendisinin bilgisi olmadan CARE isimli organizasyonda görev yapan bir tanıdığına kendisi adına dilekçe yazdığı”* şeklinde beyanda bulunduğu hususlarının yer aldığı görülmüştür.

6. Muhatap görüşünün sunulmasının ardından dosyanın tekemmül ettirilebilmesi için 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "İnceleme yetkisi" başlıklı 19'uncu maddesindeki; “1) Bu Kanunla ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir. (2) Birinci fıkrada sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm

kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya ... yetkilidir. (...)” hükmü kapsamında 19/8/2024 tarihli ve ... sayılı Başkanlık Olur'u üzerine bahse konu iddialara ilişkin olarak dosyanın taraflarıyla iletişime geçilmiştir.

7. İnceleme kapsamında 21/8/2024 tarihinde tercüman eşliğinde gerçekleştirilen görüşmede başvuran tarafından iki yıldır yedek kontenjanına alınarak kayıtları yapılmayan her iki çocuğunun 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı kayıtlarının görüşme tarihinden yaklaşık on gün kadar önce sorunsuz bir şekilde tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

8. Başvuran tarafından yapılan bilgilendirmenin üzerine muhatap Kurumdan başvuranın çocuklarının okul kayıtlarını gösterir bilgi ve belge talep edilmiştir. Muhatap Kurumun 25/9/2024 tarihli ve ... sayılı yazısı ile başvuranın çocuklarının Türkan Mehmet Akcan İlkokuluna kayıtlı oldukları ve adı geçen Okula devam ettikleri bilgisi sunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir ... Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

10. Anayasa'nın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”

11. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre doğrudan ayrımcılık *“Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi”* ifade eder.

12. 6701 sayılı Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. (...)”

13. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında,

ayrımcılık türleri “a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık” olarak sıralanmıştır.

14. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

15. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”le görevli olduğu düzenlenmiştir.

16. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”

17. 6701 sayılı Kanun’un “İhlal incelemeleri” başlıklı 18’inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır. Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir. Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir. Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

18. 24/10/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Uzlaşma” başlıklı 52’nci maddesi şöyledir:

“Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuruçunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları

uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir. Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.”

19. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

20. Mezkûr Yönetmelik'in "Uzlaşma kararı" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

“Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52'nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

21. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası, *“Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.”* hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden ırk temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

22. Aynı maddenin ikinci fıkrasında; *“İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”* hükmü yer almaktadır. Başvuranın dilekçesinde, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden başvuru yapamaması ve ilgili okullara yazılı bir talepte bulunamaması nedeniyle muhatap belirlemede güçlük yaşadığı ifade edilmektedir. Çocuğun yüksek yararı ilkesi uyarınca başvuranın çocuklarının eğitim hakkına erişim sürecinde telafisi güç ve imkânsız zararların doğması ihtimali göz önünde bulundurularak mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Kanun'a aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesi amacıyla ilgili tarafa başvuru şartı aranmamış, dolayısıyla, başvuranın iddiasının Kurumumuzca esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

23. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise *“Bu Sözleşme' de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken,*

ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında; ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır. (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48; AİHM, *Okpisz/Almanya*, B. No: 59140/00, 25/10/2005, para. 33). Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler, Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

25. Anayasa'nın 10'uncu maddesi ve 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesi ile kişilerin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit muamele görme hakkı güvence altına alınırken, 6701 sayılı Kanun ise “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında “*Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır*” ifadeleriyle ırk, renk ve etnik kökene dayalı ayrımcılıkları kesin olarak yasaklamaktadır.

26. Somut olayda başvuran, Suriye uyruklu olmaları nedeniyle çocuklarının okul kayıtlarının gerçekleştirilmediğini, Suriye uyruklu öğrencilere yönelik kota uygulanması nedeniyle çocuklarının ayrımcılığa uğradığını ve eğitim haklarının ihlal edildiğini öne sürmektedir.

27. Eğitim hem temel bir insan hakkı hem de diğer insan haklarına ulaşmanın bir aracıdır. Uluslararası insan hakları hukukunda yer alan düzenlemeler uyarınca Devletler, dışlanma veya ayrımcılık olmaksızın herkes için eğitim hakkını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü daha iyi yerine getirmek için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nda, hiç kimseyi geride bırakmamak amacıyla evrensel ve eşitlikçi bir eğitim sağlamak için ortak bir taahhütte bulunmuşlardır (Unites Nations General Assembly, Report of the Special Rapporteur on the right to education, Koumbou Boly Barry, A/76/158, 16/6/2022, para. 2). Eğitim hakkı, uluslararası hukuk çerçevesinde İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB)'nin 26'ncı maddesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ESKHS) 'nin 13'üncü maddesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'nin 28'inci maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne Ek 1 Nolu Protokol (P-1)'ün 2'nci maddesinde maddesinde teminat altına alınmıştır.

28. Bu kapsamda AİHS (P-1)'in “Eğitim Hakkı” başlıklı 2'nci maddesi “*Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.*” hükmünü düzenlerken ÇHS'nin 28'inci maddesine göre “*Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle: İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler; Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve*

gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar; Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler; Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler; Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terketme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.” Öte yandan Sözleşme’nin denetim organı olan Çocuk Hakları Komitesi tarafından Sözleşme’nin genel ilkelerinden biri olarak belirlenen ayırım gözetmeme ilkesi, Sözleşme’nin 2’nci maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: “*Taraf Devletler, bu Sözleşme’de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana-babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.*” Bu çerçevede Sözleşme, çocuğun, ebeveyninin ya da yasal vasisinin ulusal kökenine veya diğer statülerine bakılmaksızın, hiçbir ayırım gözetmeksizin her zaman çocukların yüksek yararının öncelikli olarak dikkate alınması yükümlülüğü getirmektedir.

29. Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi ise her tür ve her kademedeki eğitimde öğrencinin en yüksek yararının gözetilmesinin yanında sağlanması gerekli olan nitelikleri *4-A Yaklaşımı* olarak da bilinen mevcudiyet (availability), erişilebilirlik (accessibility), kabul edilebilirlik (acceptability), uyarlanabilirlik (adaptability) olarak sıralamıştır [Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi (1999). Eğitim Hakkına İlişkin Genel Yorum No: 13, E/C.12/1999/10, para. 6]. Göçmen çocukların eğitim hakkı açısından erişilebilirlik; eğitim fırsatlarının göçmenler için ayrımcılık yapılmaksızın fiziksel ve ekonomik olarak erişilebilir olması durumunu ifade etmektedir. Ancak Eğitim Hakkı Özel Raportörü tarafından da ifade edildiği üzere göçmen çocuklar eğitim gibi kamu hizmetlerine erişim süreçlerinde finansal, yasal, idari veya prosedürel engellerle karşılaşabilmekte ve bu durum çoğu zaman ayrımcılık yasağının ihlal edilmesi sonucunu doğurabilmektedir (Unites Nations General Assembly, Report of the Special Rapporteur on the right to education, Koumbou Boly Barry, A/76/158, 16/6/2022, para. 44-60).

30. BM Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi de göçmen çocukların eğitime erişim hakkını özel olarak ele almıştır. Eğitim hakkı, BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiye Edilmesine Dair Uluslararası Sözleşme’nin 5’inci maddesinde ırk ayrımcılığının tasfiye edilmesi için tanınan haklar arasında özel olarak sayılırken, Sözleşme’nin 7’nci maddesinde taraf Devletler ırk ayrımcılığına yol açan önyargılarla mücadele etmek ve uluslar, ırksal ve etnik gruplar arasında anlayışı ve dostluğu geliştirmek amacıyla, özellikle eğitim, öğretim, kültür ve enformasyon alanlarında hemen etkili tedbirler almakla yükümlü kılınmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki Sözleşme'nin 1’inci maddesinin ikinci fıkrasında vatandaşlar ve vatandaş olmayanlar arasında ayırım yapılmasına imkan tanınmıştır. Bu konuya ilişkin olarak Komite 30 (2004) sayılı Genel Tavsiye Kararı’nda düzenlemenin "*temel ayrımcılık yasağını zedelemeyecek şekilde yorumlanması gerektiğini*" vurgulamakta ve Devletlere "*kamu eğitim kurumlarının vatandaş olmayanlara ve taraf Devlet topraklarında ikamet eden belgesiz göçmenlerin çocuklarına açık olmasını sağlamalarını*" ve "*ilk ve orta öğretimde ve yüksek öğretime erişimde ırk, renk, soy ve ulusal veya etnik köken temelinde vatandaş olmayanlara ayrı eğitim ve farklı muamele standartları uygulanmasını önlemelerini*" tavsiye etmektedir.

31. Dosya kapsamında başvuran tarafından, çocuklarının 6458 sayılı Kanun kapsamında geçici koruma statüsü altında olduklarına ilişkin Geçici Koruma Kimlik Belgelerinin sunulduğu görülmüştür. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre geçici koruma; "*Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı*" ifade ederken geçici korunan kavramı; "*geçici korunan yabancıyı*" tanımlamaktadır. Geçici koruma kapsamında ülkemize gelen yabancıların uymakla yükümlü olduğu hususlar Yönetmeliğin 33'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu çerçevede muhatap Kurumların yazılı görüşlerinde de ifade edildiği üzere başvuranın "*Genel Müdürlük tarafından belirlenen ilde, geçici barınma merkezinde veya belirli bir yerde ikamet etmekle*" yükümlü olduğu açıktır.

32.Anılan Yönetmeliğin "Eğitim hizmetleri" başlıklı 28'inci maddesinde Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetlerinin, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütüleceği, bu kapsamda ilköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütüleceği düzenlenmiştir.

33. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin "Kayıt zamanı ve kayıt yaşı" başlıklı 11'inci maddesinin üçüncü fıkrası "*yabancı uyruklu olup İçişleri Bakanlığınca verilen belge ile kimlik numarası edinen çocukların kayıtları bu kimlik belgesinde bulunan bilgilere göre yapılır.*" düzenlemesine yer vermektedir. Dosya kapsamında yer alan belgeler incelendiğinde, başvuran tarafından çocuklarının Geçici Koruma Kimlik Belgelerinin yanında düzenli ikamet adreslerini gösterir su faturası örneğinin de sunulduğu anlaşılmıştır. Bu çerçevede başvuranın çocuklarının Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca, eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanabilmesi için okula kayıt müracaatında bulunmasının yeterli olacağı açıktır.

34. İnceleme sürecinde, başvuranın kota uygulaması nedeniyle çocuklarının okul kayıtlarının gerçekleştirilmediği iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurumdan Özel İdare İlkokulunda bulunan yabancı öğrenci sayısı ile toplam öğrenci sayısına ilişkin bilgi, belge talep edilmiş, muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazıda e-Okul sistemindeki veriler paylaşılmıştır. 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı'na ait veriler incelendiğinde toplam öğrenci sayısının 1089, yabancı uyruklu öğrenci sayısının 737 olduğu görülmüştür.

35. Öte yandan, başvuran ile 21/8/2024 tarihinde gerçekleştirilen görüşmede, Kurum tarafından yapılan esas incelemesi üzerine tarafların bir araya geldiği ve 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı için başvuranın çocuklarının kayıt işlemlerinin tamamlandığı bilgisi edinilmiştir.

36. Başvuran tarafından yapılan bildirim neticesinde 6701 sayılı Kanun'un "*Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri*

çerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir.” hükmünü haiz 18’inci maddesi ile Mezkûr Yönetmelik’in “Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi halinde uzlaşma kararı verilir.” düzenlemesine yer veren 71’inci maddesi uyarınca muhatap Kurumdan başvuranın çocuklarının okul kayıtlarını gösterir belgeleri Kuruma ulaştırması istenmiştir. Muhatap, 25/9/2024 tarihli yazısında başvuranın çocuklarının Türkan Mehmet Akcan İlkokuluna kayıtlı oldukları ve adı geçen okula devam ettikleri bilgisine yer vermiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,

B. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceđine,

3/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi